

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZEGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
CLUJ—KOLOZSVÁR,
Str. A. Muresan (Attila-utca) 10.
Telefon 158. sz.

Felelős szerkesztő:
TÖRÖK BÁLINT
az EME főtítkára.

A lapot az EME tagjai tagsági
illetmény fejében kapják. A lap
megjelenik havonként egyszer.

Meghívó.

Az Erdélyrészi Méhész Egyesület az Erdélyi Gazdasági Egylettel és Marostordavármegyei Földmives Szövetséggel karöltve 1931. évi szeptember hó 3—6. napjain Marosvásárhelyen a ref. kollegium összes helyiségeiben

méhészeti kiállítást

rendez. Ezzel kapcsolatban szeptember hó 4. napján d. u. 3 órakor Marosvásárhelyen a ref. kollegium disztermében

méhészeti vándorgyűlést

tart és folytatólagosan a Tóthfalussy József ref. esperes ur mintaméhesének megtekintésére

méhészeti tanulmányi kirándulást

rendez. Amidőn ezt az egyesület Tisztelt Tagjaink szives tudomására hozni van szerencsénk, közöljük, hogy a kiállítás tárgyai a következők: Előméhek, kaptárak, kasok; méhter mékek: méz, viasz, mézes tészták, mézbor, mézsör, mézecet, viaszgyertyák, padló, stb. viasz. Mézelő csemeték, virágok, preparátumok, tervek, rajzok, méhészeti gépek, eszközök, anyagok, viaszfeldolgozó gépek stb.

Az Erdélyrészi Méhész Egyesület csoportos kiállításában résztvevő méhészek a helydíjából jelentős kedvezményeket élveznek. Aki a küldendő anyagát a rendezőség rendelkezésére bocsátja, egészen mentesül a helydíj fizetési kötelezettség alól.

A kiállításra kerülő anyag augusztus 15-ig Kolozsvárra az E. M. E. titkári hivatala címére, azután Kiállítási Rendező Bizottság, Marosvásárhely Ref. Kollegium címre küldendő.

A kiállításra a C. F. R. összes vonalain kedvezményesen áron utazhatnak a látogató nagyközönség. A kiállításon el nem

adott áruk visszaszállításához a C. F. R. 50%-os szállítási kedvezményt engedélyezett.

A kiállítás helye Marosvásárhelyen a ref. kollegium összes helyiségei.

A Marosvásárhelyen szeptember hó 4-én d. u. 3 órakor a ref. kollegium disztermében rendezendő méhészeti vándorgyűlés tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó. Tartja: dr. gr. *Bethlen* László, az E. M. E. elnöke.

Előadásokat tartanak:

2. *Györbirió* Géza: Időszerű kérdések a méhészet köréből.

3. *Abos* József: A helyes betelepülésről.

4. *Engli* Vilmos: A méhészt, mint üzletember.

A vándorgyűlés nyilvános, azon nem tagok is részt vehetnek, a kérdésekhez hozzászólhatnak. Szavazati jogot csak az E. M. E. tagjai gyakorolhatnak.

A tanulmányi kirándulás tudnivalói:

A vándorgyűlés befejezése után az érdeklődő közönség a rendelkezésre álló járműveken (autóbusz, koesi stb.), vagy tetszés szerint gyalog, kirándul *Tóthfalussy* József ref. esperes ur mintaméhesének megtekintésére. A kirándulásnak külön részvételi díja nincsen. Aki járművet vesz igénybe, a reá eső fuvardíjat fizeti.

Felkérjük Tisztelt Tagtársainkat, hogy az E. M. E. csoportos kiállítása színvonalának emelése és az erdélyi magyar méhészet egységének demonstrálása céljából ugy a kiállításon, mint a vándorgyűlésen minél nagyobb számban résztvenni sziveskedjenek, hogy céljainkhoz közelebb jussunk, az egymástól való tanulás, gondolataink közlése, egymás megismerése és az erdélyi magyar méhészt általános érdekeinek előmozdításával.

Fel tehát Marosvásárhelyre az Erdélyrészi Méhészt Egyesület lobogója alá! A viszontlátásig.

Kolozsvár, 1931. május hó 18.

Méhésztársi üdvözléssel:

dr. gr. *Bethlen* László sk.,
az E. M. E. elnöke.

Török Bálint sk.,
az E. M. E. főtítkára.

A méhek betegségei, azoknak okozói és az ellenük való védekezés.

Irta: Stief Ottó.

(Folytatás.)

Ezen veszedelmes betegségnek fellépése esetén ne tekintsük csupán a saját érdekeinket, hanem a köz érdekeit is és ne feledkezzünk meg a törvénynek erre vonatkozó szigorú rendelkezéseiről sem.

Ezen méhbetegség a legveszedelmesebb, de szerencse az, hogy ritkán fordul elő. Jómagam is abban a szerencsés helyzetben voltam az eddigi 20 évi méhészekdésem alatt, hogy evvel a bajjal nem volt még dolgom, sőt még az enyhébb lefolyásával sem.

Most pedig rátérek egy másik betegségnek az ismertetésére, amelyet *hasmenés* vagy *vérhas* néven ismerünk. Alig van olyan méhes, amelyben ez a betegség időnként elő ne fordulna, azért mert e betegségnek legtöbb esetben a rendetlen időjárás az okozója.

A Teremtő csodálatos módon rendezte be a méhek belső szervezetét. Gondoljuk csak el, hogy minő tökéletes emésztő szerv az, amely képes arra, hogy az egész téli időszak alatt — tehát 100 napon keresztül, sőt gyakori esetekben még 6 hónapon keresztül is — a táplálkozásból felgyülemelő ürüléket magában, illetőleg a végbélben tartani képes.

Ez az ürülék visszatartás ezen idő alatt nem szokott semmi különösebb nehézséget okozni a méheknek, de ha ezen időn túl is kénytelenek volnának azt magukban tartani, akkor ez már nehézségbe ütközik, mert a belek túlfeszültsége a méheket bágyadtá és nyugtalanná teszi.

Ha már most az időjárás rövidesen kedvezőre fordul és a méhek kiröpülhetnek, akkor az ürüléktől megszabadulhatnak és visszanyerik eleveenségüket. Sajnos azonban gyakran fordul elő, hogy ez a tavaszi kiröpülés nagyon is későn érkezik meg.

Ilyen esetekben kénytelenek a méhek az ürülék lerakását a kaptár belsejében elvégezni. Lehetőségig tartózkodnak attól, hogy az építményeket összepiszkítsák, s így inkább a kaptár falaira és a keretlécekre rakják ürülékeiket, az ilyen eset még nem feltétlen veszedelmes.

Fordulnak elő azonban igen gyakran kritikussabb esetek is, és pedig olyanok, amikor a méhek olyan soká tartották magukban az ürüléket, hogy ennek következtében teljesen le-

gyengülnek. Ilyen esetekben azután az következik, hogy kénytelenek a téli gomalyag belsejében is ürüléket lerakni, összerondítván ezáltal az összes tápanyagokat, a fiasítást, ugyszintén saját és társaik testét is. Az ilyen módon bemocsolt családokban a levegő is megromlik, ez pedig szintén nyugtalanságot okoz a méhek között, ami fokozódik azáltal, ha az elhullott méhek a röpnyíláson keresztül meggátolják a friss levegő bejutását is. Ezen nyughatatlan állapotnak azután az a káros következménye van, hogy a méhek nagyobb mennyiségű táplálékot vesznek magukba, sőt összerondított, megfertőzött táplálékot, mely azután az amugy is már elgyengült belekben bomlást idéz elő, minek következtében felléphet a hasmenés, vagyis vérhas néven ismeretes betegség. A vérhas nevet onnat nyerte, mert az ilyen természetű ürülékek színe barna-vörös.

E betegség létrejövetelének más okozói is lehetnek. Ilyen elsősorban az, ha a családoknak ninesen biztosítva minden tekintetben a nekik szükséges téli zavartalan nyugalom. Ha bármi által is zavarva lesznek, akkor a szükségesnél több táplálékot vesznek magukba, minek következtében az ürülék tulzaporodik. Ilyen természetű zaklatásokat idézhetnek elő a madarak kopácsolása, az egerek és különféle zajos házi munkálatoknak a méhes közelében való elvégzése, ilyenek pld. a favágás, stb.

A rosszul zárodó, összehasadozott, esetleg szimpla falu kaptárak, gondosan be nem vályogozott kasok szintén bajt okoznak, mert nem megfelelő melegtartók és ennél fogva kénytelenek a méhek a gyorsan elillanó meleget bővebb táplálkozással utánpótolni s ennek következtében ugyancsak a fenti betegségbe eshetnek.

Megkaphatják e betegséget abban az esetben is, ha friss levegőnek hiányában vannak, ha rossz, egészségtelen, be nem fődelezett, megsavanyodott téli eledelük van, mely szintén bomlást idézhet elő a belekben, sőt ez a baj idézi elő a legtöbb esetben e betegségnek hasmenéses alakját.

E betegség elleni védekezések részletes felsorolását fölöslegesnek tartom, mert hiszen a bajt előidéző okok felsorolása jórészt a védekezést is magában foglalja.

Erre vonatkozólag még csupán annyit tartok szükségesnek megemlíteni, ha az időjárás sehogy sem kedvező a méheknek a tisztuló kiröpülésre, akkor a gondos méhésznek kell segítségükre sietnie.

Ilyen esetben vigyük családjainkat egy enyhe levegőjű sötét helyiségbe, ilyen esetleg a pince. Most pedig nyissuk meg a röpnyilást egészen, és takarítsuk meg azt az elhullott méhektől. Ütögessük meg gyengén a kaptár oldalát egynehányszor és fujjunk be szájunkból jó párszor meleg levegőt. A benne lévő méhek csakhamar ki fognak röpködni, közben lerakják ürüléküket és lassanként megkönnyebbülten vissza fognak huzódni. Ennek megtörténte után kivisszük rendes helyére.

Később, ha az idő enyhébbre fordult és a kaptárak a szabadban is minden veszély nélkül megnyithatók, akkor kezdjünk hozzá a családokban található kényszerből lerakott ürületek tisztításához.

A bepiszkitott kereteket, de főként azokat, melyek táplálékot tartalmaznak, mossuk le langyos vízbe mártott kefével. Ha esetleg födelezetlen, erjedésnek indult mézes keretek is volnának, azokat távolítsuk el és ha szükségét látjuk, pótoljuk azt tartalékunkból akár keretekben, avagy etetőedények alkalmazásával.

Az általam ismertetett két, illetőleg háromféle betegség a legveszedelmesebb a méhekre, melyeknek bekövetkezése nagyon legyengíti, sőt sok esetben teljesen tönkre is teheti a családokat. Sok esetben, ha a segítség idejekorán is érkezne, mégis káros nyomokat hagynak a családok az évi munkálkodásaik tekintetében, amit bizony a méhészt is megérez anyagiakban.

Az említettekén kívül ismeretes még háromféle betegség, ugymint: 1. *kórság*, 2. *májusi vész*, 3. *röpképtelenség*.

Azok a gondos méhészek, akik több időt töltenek méhesükben családjaik között és kedvteléssel figyelik méheiknek szorgalmas munkálkodásait külsőleg, azok bizonyára tapasztalhatták a következőket is: gyakran fordul elő, hogy ki-ki röpköd sok olyan méh, melyek mindjárt a kaptár közelében a földre esnek és elkezdenek ott gyorsan forogni, vergődni, minek utána göresösen összehúzzák potrohájukat, mely erősen meg van puffadva, utána pedig lecsendesednek és csakhamar végkép eltávoznak az élők soraiból, ez a „kórság“. Ugyancsak ilyen tüneteket látunk különösen május és júniusban. Ezek a méhek még sokkal fájdalmasabbnak látszó kínos vergődés között pusztulnak el, ez a májusi betegség tünete.

Végül pedig nagyon sok méhet látunk a kaptárból nem kiröpülni, hanem kimászni, melyek a röpdeszkán idegesen

ide-oda futkároznak és közbe minduntalan próbálkoznak föl-röpülni, ami nekik azonban sehogy sem sikerül.

Ezek a méhek is a végén a kaptár közelében pusztulnak el, ez az ugynevezett „röpképtelenség“.

Ez a háromféle betegség majdnem minden esztendőben, hol kisebb, hol nagyobb arányokban elő szokott fordulni minden vidéken, s bizony nagyon sok áldozatot követel.

A kórságot megromlott táplálék következtében kapják, sőt eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy e betegséget a korán tavasszal a szabadból begyűjtött, mérges anyagokat tartalmazó nektártól kapják.

Ez valószínűnek is látszik, mert gyakran lehet a szabadban egyes virágokon teljesen elalélt, elkábult méheket látni, mely állapot szintén a mérges nektár felszívásának tulajdonítható. Ugyancsak ez lehet okozója a májusi vésznek is.

A röpképtelenséget pedig a mézharmatból és a foghagymaféle büzös illatu nektártól kapják, bizonyítéka ennek az, hogy az ilyen betegség alkalmával ez a büzös kellemetlen szag a kaptárnak egész belsejében el van terjedve és a kaptár kijáróján keresztül is feltűnően érezhető.

E betegségek okozóinak pontos kiderítésére folytatott legutóbbi buvárkodások eredményei azt bizonyítják, hogy e betegségeket is fertőző gombák és az azokból kifejlődő bacilusok okozzák, melyeket „Nosemának“ neveztek el.

Ha már most ez tényleg így van, akkor ezen betegségek ellen is olyan formán kell védekeznünk, mint a többi fertőzőkkel szemben.

Kedves Méhésztársak!

Az általam felsorolt betegségeken kívül bizonyára sok más, még előttünk eddig ismeretlen, a méhek belső szerveiben létrejövő betegség pusztíthatja a szorgalmas kis munkásainkat, úgy mint minket embereket. Mindazonáltal igyekeznünk kell legalább a már általánosságban ismert betegségekkel szemben védekezni, miáltal sok károsodásnak elejét vehetjük.

(Vége.)

Mézpergetőgépek minden nagyságban,
mézesbödönök, mézszűrők, állandóan kaphatók

Zeiler József bádogosnál,

Cluj, ASTORIA szálló mellett.

329

Elcsépelhetetlen méhészeti két tétel.

Minden méhész célja vagy a rajoztatás, vagy a mézeltetés és mivel a méhészeti eredményt a rajjal, vagy a mézzel mérik, a legeredményesebb rajoztatásra és mézeltetésre. Általában pedig a méhekkal a legjobb elbánásra törekedtek eleitől fogva a méhészek; így minden kertelés és szőszaporítás nélkül az eredményes rajoztatás és mézeltetés ez az elcsépelhetetlen méhészeti két tétel, ezeknek a kifürkészésére szolgáló nélkülözhetetlen, de bonyolodott és egymásba kapcsolódó tenni és tudni-valók teszik a méhészetet érdekessé és vonzóvá, de egyuttal valóságos labirintussá is, amiből a méhész csak nagyobb áttekintéssel találhatja meg az eligazodást és kijárást.

Szükségesnek látszik felemlíteni, hogy a rajoztatás és mézeltetés, ez a sokszor hangoztatott tétel egymást kölcsönösen kizárja, mert a rajoztatással a munkaerő megoszlik, míg a mézeltetésre a népszerűség nemcsak nagyra kell nevelni és összetartani, hanem az egyesítéssel, több anyával stb. még fel is kell még jobban szaporítani; ugyanazzal a kaptárral ennél-fogva vagy csak rajoztathatunk, vagy csak mézeltethetünk. Minthogy pedig a rajoztatás a mézeltetést hátráltatja, sőt kizárja, ha rajoztatni akarok, tudni kell mik a rajoztatás okai, hogy azoknak előállítására a méheknek *a kellő időben és módon* mesterkedve is segítségükre lehessenek, ha pedig mézeltetni akarok, a mézeltetést elősegítő minden körülményt újból a kellő időre: a mézeltetés dandárjára (akác, hárs, tarlóvirág virágzása stb.) kell előállítani.

A rajzásokat: az állandó bő mézelés, a köpü zsufoltsága, a kasban levő kiállhatatlan meleg, a hely szűke miatt úgy az anyának, mint a dolgozóknak kényszerült dologtalansága, a pártütő öreg méhek, amelyek tarthatatlannak tartják magukra nézve az állapotot, az öreg anyához csatlakoznak, ami közben sokszor valóságos polgárháboru üt ki, mert egymást ölik a méhek, herelépeket és anyabölcsőket építenek, amiket az anyával bepetéztetnek, ezekhez kell még venni a fajuk fenntartására és a szaporodásra való törekvésüket. Az anyaváltást a rajzás okának nem lehet felvenni, mert az anyaváltás a legtöbbször a méhész tudtán kívül is megtörténik. Ha feltesszük, hogy a felsorolt körülmények valóban a rajzás okai, akkor ebből annak kell következni, hogyha a rajzás okait megszüntetjük, akkor a rajzásnak is meg kell szünni. Csakhogy a gyakorlatban azt látjuk, hogy a rajzás megakadályozására nem szükséges a rajzás minden okát megszüntetni, elég ha azokból csak egyet is idejében megszüntetünk. Így, ha a törzset a mézelés idejére az idén párzott fiatal anyával látjuk el; mivel ezzel a létfenntartásuk biztosítva van, nem rajzának csak mézelnek; ha a mézelés valami ok miatt abba marad, az anyabölcsőket lerombolják, a fiatal anyákat kihányják, a rajzásról lemondanak; ha az anyabölcsőket kivagdadjuk, vagy a kast megszellőztetjük, vagy a kas térfogatát toldásokkal idejében

megnöveljük, vagy a pártütő öreg méhektől a kast megszabadítjuk, a rajzás rendszerint elmarad. A kas ürtaltalmának állandó nagyobbitásával Kontor János, a méheket „meddősitette“, mert így a méhek nem rajzanak csak mézelnek; a pártütő öreg méhektől Petrich Ferenc úgy szabadította meg a kast, hogy a rajt a megrajzott anyakas helyére tette, az anyakast pedig a raj kasának a tetejére. 6—8 nap mulva a két kast egyesítette, a nagy munkás sereget a mézelés céljából így együtt tartotta. A kas zsufoltságának megszüntetésére már Balásházy János 1806-ban, Kövesdi Szarka Sándor 1844-ben a népes kasokat a gyengék helyére tette, a gyengéket pedig az erősek helyére, mert már a régiiek is tudták, hogy a kijáró gyűjtő méhek a régi helyükre térnek vissza, amelyekkel pedig még Neiszer, Stör, sőt legujabban Bedő Lajos is igen jól mézeltet. Nutt Tamás angol méhészt a kiállthatatlan meleg megszüntetésére köpűjét megszellőztette, de egyuttal a térfogatát is megnagyobbitotta.

Ezek után a méhészt könnyen megállapíthatja teendőit arra az esetre, ha rajtaütöni akar; csak a köpüt kell zsufolttá tenni, amit azzal lehet elérni, hogy a fészket melegen tartja, hogy a fiasítás jól fejlődjék, a köpüt nem tágitja 35—40 liternél nagyobbra, a bő hordás esetén is etet, hogy a méhek anyabölcsöket építsenek és minél hamarabb szorongjanak a köpűben, amik által a rajzáshoz előkészülhessenek.

Hogy a rajoztató vagy a mézeltető irányt kövessük-e, arra nézve Czövek István, Kontor János és Kiss János kitűnő régi méhészt íróink és mestereink már a mézeltetést ajánlják inkább, mert a mézeltetéssel kevesebb a kockázatás a kibocsátott rajok az esetleg beállott alkalmatlan időjárás miatt tönkremehetnek.

A méhésztnek a mézeltetésre törekedve a mézeltetést előkészítő és a tulajdonképpeni mézeltetési teendője lehet: a jó teleltetés, méhlegelő létesítése, a jó köpű kikeresése és megállapítása, fiasíttatás, anyanevelés mind csak előkészület a mézeltetéshez, míg a mézeltetésre irányuló közelebbi teendők első sorban a rajzás okainak kiküszöbölésére valók, de azonkívül a köpű dolgozó lépekkel kell kiépíttetni a here lépek építését és a herefiasítást meg kell akadályozni, vándorolni, a gyenge népeket egyesíteni, a köpűket ideiglenes anyakkal ellátni, a begyűjtött készlet fogyasztását a mézelés végződése felé júliusban a felesleges fiasítás korlátozásával megakadályozni, amint mindezeket *A Méhészt Könyvében* részletesen kifejtettem.

Ugy a rajzáshoz, mint a mézeltetéshez való előkészületet már a tavaszi vizsgálatkor azzal lehet megkezdeni, hogy a legjobban telelt, legnépesebb, tehát a legkitűnőbb egyéni sajátosságokkal rendelkező családokat részint anyanevelésre, részint pedig rajoztatásra válogatjuk ki; a kevésbé népesen teleltelket pedig mézeltetünk. Az akác virágzás kezdetéig, akár rajoztatni, akár mézeltetni akarunk, minden módunkban levő

eszközzel arra kell törekedni, hogy minden törzsünket a lehető legnépesebbé tegyük, de a rajzásra szánt törzsek 30—40 literes ürtartalmát zsufolttá neveljük azzal a célzattal, hogy a rajzás feltételei már az akácvirágzás elejére előálljanak, mire nézve a köpüt nem is nagyobbítjuk meg; míg a mézelésre szánt törzsek köpüjeit a zsufoltság beállta előtt, a népesség növekedésének aránya szerint állandóan neveljük.

Ambár a rajoztatás a mézeltetést kizárja, mégis a mézelés dandárjának a kezdetéig mindakét méhészeti irány együtt halad, az akácvirágzás kezdetén a rajoztatás azzal válik el a mézeltetéstől, hogy a rajoztatáshoz a köpü térfogatát nem növeljük, míg a mézeltetés céljára a méhek rajzási kedvét azzal nem engedjük felébredni, hogy a népesség gyarapodásának arányában a köpü térfogatát állandóan növeljük, amivel a törzseket a mézeltetésre együtt tartjuk. Ezt az eljárást Kontor János régi jeles mesterünk „*meddősitésnek*“ nevezte.

Hogy tehát rajoztassunk-e, vagy mézeltessünk, szándékunk a kaptártól függ; eljárásunkba szinte észrevétlenül bekapcsolódik a teletetés, a kaptárügy, az évszak, a tömegesen virágzó mézelő növények virágzási ideje, amit ha a mézelés tekintetéből a fiatal anyával ellátott, munkás lépekkel kiépitett nagy, de a szükséghezképest még mindig nagyobbítható kaptárakban, a rajzási kedv nélkül legnépesebbre felnevelt törzsszel nem úgy várunk, mint a jó hadvezér a jól előkészített offenziánál a támadás pillanatát, — nem is remélhetjük a legjobb eredményt.

Méhészkedésem hosszú idejének a végéről visszatekintve a kezdetre, cseppet sem ütődöm meg azon, miért a méhészek a legkitartóbb feltalálók, született kísérletezők és miért a leghevesebb és szenvedélyesebb vitatkozók. A méhészek mindig a legeredményesebb rajoztatás és mézeltetés módját igyekeztek kifürkészni, de a vitatkozók egy része a rajzás vagy a mézeltetés csak némely pontját vették figyelembe, míg a velük szemben levők pedig ugyanennek más pontjait vitatták. A feltaláló neologok találmányaikat csak akkor bocsátották közre, amikor hosszabb kísérletezéseik után eljárásaiknak előnyös oldaláról meggyőződtek, míg a konzervatívok eredménytelen próbálkozásuknak az volt az oka, hogy a neologok kísérletezéseik hosszú ideje alatt akár a méhek családi állapotát a kellő állapotokra hozták, akár pedig mesterfogásukra, akár pedig az ösztönszerűleg vagy tudatosan alkalmazott fontos részletekre a konzervatívok figyelmét fel nem hívták, amely körülményeket a konzervatívok sem nem tudhattak, vagy pedig figyelembe sem vettek, amikor is a neologok által elért jó eredményeket nem igazolhatták. Így a Dzieozon-Berlepsch nagy vitánál Dzieozon a 30—40 literes kas nagvságát könüieivel 60—70 literre emelte, aminek felnépesítéséhez kétszerte többet kellett az anyának petézni, a szaporábban petező anyákat hosszú kísérletezési ideje alatt kiválogatta és kitenyész-tette. Ugyanez az eset áll fenn a Boczonádi és Ambrózy báró

személyeskedésig elfajuló vitájában; ugyanis a Boczonádi írásaiból tudjuk, hogy Boczonádinak kaptárjai nagyságának megállapítására 1896—1904-ig vagyis 8 évig kísérletezett, ahelyett, hogy amint dr. Bálint Sándor tett 5 perc alatt kiszámította volna a kellő fiasításnak és a teletetéshez szükséges méz elhelyezésére kívántató lépek ürtartalmát; igaz, hogy ez alatt a 8 év alatt egyuttal az anyák gondos megválogatásával az anyák petéző képessége az egyesületi kaptárnál kétszerte nagyobb kaptár szükségletéhez alkalmazkodott, de amint Boczonádi figyelembe nem vett, pedig ez volt, a Boczonádi és báró Ambrózy féle vitának az oka, csakhogy Ambrózy sem vette figyelembe, mert a 30—40 literes parasztkasokból származó rajokkal népesítette be a 110 literes Boczonádi kaptárt, amikor is önként következett, hogy a negyedrészt munkához alkalmazkodott anya be sem népesíthette a kashoz képest óriási Boczonádi kaptárt.

Ezekhez hasonló oka volt a Neiszer és Ambrózy közti vitának is. Ugy ezen nagy, mint minden kisebb méhészeti vitáknál mindig egy-egy újabb méhészeti jó tétel vált a kedélyek lecsillapodtával általános érvényüvé, a Dzienon-Berlepsch vitánál első sorban a kaptár megnagyobodott, azután pedig kifejlődött a keretek használata; a Neiszer-Ambrózy és Grand vitánál az átjárás kettős kaptárakkal úgy a kaptárak, mint a keretek nagyobbodtak meg; az Ambrózy és Boczonádi vitánál az eredményes méhészkedéshez szükséges — de újból megnagyobbított keret és kaptár előnye tűnt ki és Ambrózy erőszakoskodása ellenére is a méhészek által helyesnek fogadott el.

Mindezekből pedig az tűnik ki, hogy akár a mézeltetésre, akár a rajoztatásra minékünk nemcsak az újdonságokat kellene figyelemmel kísérni, hanem a régiek által temérdek esetben megvitattott, kipróbált és bevált tétéleket is tudni kellene, amelyek ma már a jó méhészkönyvekben áttekinthető módon vannak felsorolva, a viták okaiul szolgáló titkok pedig feltárva és indokolva vannak.

Végül pedig előttem úgy tűnik fel, hogy végeredményben a rajoztatás és a mézeltetés egymást egy kaptárban kölcsönösen kizárja ugyan, de a mézelés dandárjának kezdetéig a két irány egy csapáson halad, mert mindegyikhez a lehető legnagyobb népesség szükséges, azonban a mézelés dandárjának kezdetén a rajoztatást a kaptár nagyságának a népesség szaporodásának arányában való nevelésével akadályozhatjuk meg; lényegileg pedig a rajoztatáshoz való előkészületet és magát a rajoztatást is a mézeltetéshez való előkészületeknek lehet venni, amikor a méhész legfőbb célja a mézeltetés körülményei előttünk tisztábban tűnhetnek fel.

Horhii Balla István.

Az Erdélyrészi Méhész Egyesület Csikszentdomokosi Ingyenes méhészeti tanfolyama.

Az E. M. E. által június hó végére hirdetett ingyenes méhészeti tanfolyam Csikszeredában a jelentkezők kevés számára való tekintettel nem lévén megtartható, a tanfolyam Csikszentdomokoson tartatott meg a tanfolyam előadójának lakhelyén. A tanfolyam előadói tisztségére az egyesület Blénessy Károly tagtárs urat kérte fel. A tanfolyam megnyitásán jelen volt a csikvármegyei mezőgazdasági kamara igazgatója is és ígéretet tett a méhészeti kultúra felkarolására. A tanfolyamra 25 hallgató jelentkezett a közvetlen környékből, azonban a tul szorgos mezőgazdasági munkára való tekintettel rendszeren 17 járt. Az elméleti oktatás mindennap d. u. 3—6 óráig tartatott az állami iskola egyik tantermében, a gyakorlatok pedig Blénessy Károly tagtársunk méhesében tartattak meg.

A tanfolyam teljesen díjtalan volt, egyetlen hallgatót sem terhelt semminemű kiadás. A 16-án d. u. tartott bezáró ünnepélyen megjelent a Kamara képviselőjében annak megválasztott igazgatója: Kozán Imre ur is s az általa kijelölt kérdéseket adva fel külön-külön egyes hallgatóknak, meglepetéssel állapította meg ezen rövid idő alatt elért szép eredményt s a Kamara nevében elismerését fejezte ki. Egyben ígéretet tett, hogy a jövőben a Kamara a rendelkezésére álló anyagi eszközökhöz mértén ehhez hasonlóan gyümölcsészeti és méhészeti tanfolyamokat fog rendezni s örömet fejezte ki, hogy Blénessy Károly tagtársunk személyében ilyen szakembert talált. Ezután az E. M. E. megbízásából a bizonyítványokat osztotta ki Blénessy Károly és az E. M. E. meleg üdvözlétét olvasta fel. A tanfolyam hallgatósága az egyesületnek támogatásáért táviratilag fejezte ki köszönetét és küldte üdvözlétét. Bizonyítványt kaptak Ambrus István kisgazda Csikszenttamás, Antal Kálmán állami tanító Csikdánfalva, Bara Ignác róm. kath. kántor Csikszenttamás, Bara Márton gőzfűrésztulajdonos Csikszenttamás, Biró Albin tanítóképző intézeti növendék Csikdánfalva, Bójte Péter szabó Csikszentdomokos, Dobai Albert állami tanító Csikszenttamás, Somondi Adám állami iskolai igazgató Csikszenttamás, dr. Káhán Jenő orvos Csikszentdomokos, Kettenhoffer Antal gyári munkás Csikszenttamás, Kurkó Márton kisgazda Csikszenttamás, Lazarescu Péter állami iskolai igazgató Csikszentdomokos, Márton Ignác kisgazda Csikszentdomokos, Para Mózes fűrészgári tisztviselő Csikszenttamás, Péter János villanytelepi gépész Csikszentdomokos, Török Ignác kereskedő Csikszentdomokos és ifj. Török Ignác mészáros Csikszentdomokos. Nevezettek közül többen be is léptek az E. M. E. tagjai sorába.

A szőrös ákác.

(*Robinia pseudacaci pillosa.*)

A virág, a méh és a méhész, a méhészkedés ezen három tényezője egymásközötti ügyének eligazítása a méhészkedés. A legeredményesebb méhészkedés pedig az, amikor mindezen három méhészeti tényező kitűzött célját megelégedetten éri el; ami abban áll, hogy a méhész a legtöbb mézet szüretelte, a virág és a méh pedig a létért való harcát sikerrel harcolta meg, mert a méh a legjobban teletelhet, a virág pedig a legtöbb maggal jut a faj fenntartása felé. De eredményes méhészkedést csak ottan lehet folytatni, ahol legalább 6—8 heti állandó, vagy 2—3 ízben ugyan, de együttesen ugyanennyi időre terjedő hordás van. Ebből következik, hogy a méhésznek a méhek természetének és munkásságának alapos ösmeretén kívül a legfőbb tennivalója a jó méhlegelő létesítése és esetleg vándorlással is kihasználása.

A jó méhlegelő létesítésére egyfelől a kitünően mézelő növények virágzási idejét kell meghosszabbítani.

A méhlegelő ügyét a *Méhészek Könyve* című munkámban terjedelmes fejezetben tárgyalom, azonkívül minden fejezet bekezdésénél a jó méhlegelő létesítésére minden méhész által megszivlelendő és követni való ténykedést illesztettem, a kitűnő akác és hársmez még nagvobb tömegben való nyerésére ezen méhlegelő meghosszabbításának fontosságát, szükségességét és lehetőségét három különböző helyen ismétlésekkel kívántam feltűnővé tenni, minélfogva a különböző időben virító fajta, vagy válfajta akác és hárs ültetésénél ezen fák 10—14 napig tartó virágzását még ujabb 10—14 nappal lehet meghosszabbítani, amennyiben a kislevelű hárs 10—14 nappal hamarabb virágzik, mint a nagylevelű hárs; a közönséges akác 10—14 nappal hamarabb virágzik mint a szurkos, pirosló virágu és egyéb későn virágzó akác válfajta, amikor ezen fák szaporításával és ültetésével módunkban van ugy az akác, mint a hársról való mézgyűjtés idejét meghosszabbítani, a behordott mézmennyiséget pedig emelni.

Az akácról való gyűjtés meghosszabbítására ezelőtt 27 évvel még Hódmezővásárhelyen laktomban azzal igyekeztem a hódmezővásárhelyi méhészek figyelmét felhívni, hogy a közönséges akácnál 10—12 nappal később virágzó általam ösmeret szurkos akác ültetésére figyelmeztettem, ugyan erre a körülményre a *Méhészek Könyvében* a méhlegelőről szóló fejezetben a 98 oldalon, a Méhköpi című fejezet bekezdésében a 116-ik oldalon, a Méhészet kísérleti ügyi című fejezet bekezdésében a 426-ik oldalon hívtam fel a méhészek figyelmét.

Az akác méhlegelő meghosszabbításának fontossága méhészkedésem hosszú ideje alatt mindig szemem előtt lebegett és az 1900 évben az a szerencse ért, hogy a közönséges akácnál jóval később virágzó, előttem ösmeretlen, de a többtől jelentősen elütő uj akác válfajára bukkantam. Propagandát akar-

ván az ügynek csinálni, észzeletemre több méhész figyelmét felhívtam, most úgy áll az ügy, hogy Belényesen kettő, Nyégerfalván pedig ilyen fajta akácnak 5—6 példányból álló csoportjára találtam. Régen érdeklődvén a későn virágzó akác-fajták iránt, a Belényesen 1930-ban talált későn virágzó akác összes magját megszedtem, magját Pesten jártamkor az országos méhészeti egyesület alelnök urának átadtam.

Miskolczy Ferenc ur az akácok válfajtáiról a Magyar Méh 1928. évi 74. lapján, az akác válfajták mézelésének megfigyeléséről a M. M. 1929. évi 60. lapján írott becses cikkei a különböző akácválfajták létezéséről és méhészeti értékéről kellőképpen tájékoztatják az érdeklődőt; Sz. Szücs Mihály a M. M. 1929. évi 153. l. a szurkos akácot mézelőnek írja le, de a különböző akácválfajták felismerésére szükséges ismertető jelek a M. M.-ben közölt leírásokból hiányzanak.

A későn virágzó szurkos akác virága pirosas árnyalatu, de az idei galya barna ragacsos anyaggal van borítva, amit a méhek propolisz helyettesítésére is behordanak; *a későn virágzó pirosas virágú akác* idei galyai nem szurkosok; az általam talált *későn virágzó szőrös akác* azzal különböztethető meg a többi későn virágzó és a közönséges akáctól, hogy a virág csészéje a szokásos zöld szín helyett rózsaszínű és szőrös, a szirmlevelek fehérek, a vitorla szirmoknak a magház felé való részén kisebb, fehérbe elmosódó sárga foltja van, továbbá a már említett csészén kívül a virág kocsánya, a fiatal még zöld hajtás finom, apró szőrökkel borított, amíg meg nem fásodik kissé ragacsos tapintatu, de amint a galy megfásodik a ragacsosság és a szőrök eltűnnek, helyette apró bibircsók és apró, kisebb-nagyobb kerekded világos pettyek keletkeznek, amivel a fiatal galyak ripacsossá válnak. A magnak szőrös hüvelyei csak 1 cm. szélesek, rövidek, 5—6 maggal. A levelek mellett a tüskék elcsenevészedtek, aprók. A fa most is virit (július 22.) és még fejlődő új virág füzérek elég bőven vannak a fán, de a virágzás talán azért késett ennyire, mert a fa a tavaszon teljesen le volt csonkázva.

Az akácfaát leggyakrabban magvetéssel szokás szaporítani, csakhogy általában véve a válfajták magvetés útján nyert utódai a Mendel-féle öröklési törvény szerint nem mindig öröklik át a szülők tulajdonságait és minthogy *a későn virágzó szőrös akác* is csak egy válfajtája az akácnak, úgy vélem ennek sem fejlődik minden magvából a kívánt és várható fa, így a mag útján való szaporítás nem válhatik be tökéletesen, azért biztosan és gyorsan csak az oltással, kevésbé gyorsan, de biztosan a gyöksarjakkal lehet szaporítani. A Nyégerfalván talált facsoport is gyöksarjak útján állott elő; a Belényesen talált egyik lecsonkázott fának már idáig is több gyöksarja van, amiken a fiatal galyakat jellegző szőrösség igen jól mutatkozik és így a gyöksarjakkal való szaporítás módjával a válfajta jellegzetes sajátosságainak fenntartására biztosan lehet számítani.

Gyorsan és biztosan lehetne még a dugványozással is szaporítani a szőrös akácot, de a fás dugványozáshoz az idén későn fogtam, a zöld dugványozás sem sikerült, de azért a dugványozással való szaporítás lehetőségét még nem adtam fel. Kivánatos volna, hogy a méhészettel foglalkozó kertészeink vennék kezükbe a dugványozás ügyét.

A későn virágzó szurkos, pirosló virágu és szőrös akácot az egyesület t. vezetőségének és a méhészeknek fokozott figyelmébe tisztelettel ajánlom.

Horhii Balla István.

Szeptember havi tennivalók a méhesben.

E hóban a méhcsalád már megkezdzi a télire való berendezkedést. E munkájában segítségére kell sietnünk, kivált ha a nyár hordástalan volt. Ahol az anya 3 éves elmúlt, cseréljük ki — ha eddig még nem tettük volna — fiatal, termékennyel s ahol nincs elegendő téli élelem, most már haladéktalanul pótoljuk azt lehetőleg mézzel vagy 1 : 1 arányu tiszta cukoroldattal, melybe kevés citrom- vagy borkősavat, vagy egy kanálnyi tiszta ecetet keverünk. Az élelmet esténként, langyosan, kilós adagokban adjuk. Minden családnak legalább 10 kg.-nyi elraktározott élelme legyen.

A téli fészket az álló kaptárnál — ha ugyan azt a méhcsalád valami okból maga el nem végezte volna — úgy rendezzük be, hogy a fészke felső sorába a tele mézes lépek, az alsóba pedig a részben mézes, fias és üres lépek kerüljenek. Az ablakot toljuk be a lépekig. A családot ne szorítsuk nagyon szűk térre. A küszöbdeszkát kissé emeljük meg, sőt az aluljáró kaptáraknál egészen is eltávolíthatjuk, hogy a jobb levegőcserét ezzel is elősegítsük.

Az esetleges gyenge családot anyjától megfosztva egyesítsük erősebb anyás családdal. Burkoló anyagot még ne rakjunk fel.

Nagykeretes fekvő kaptáraknál, ha volt nyárvégi és őszi hordás, a méhcsalád rendszerint beteleli önmagát.

Ha az anyán csimbék (méhtetük) vannak, fogjuk ki az anyát, tegyük egy kis drótkalitkába s óvatosan füstöljük meg dohányfüsttel, mire a csimbék lehullanak róla. Ekkor pár percig szellőzni hagyjuk, majd visszaadjuk a családnak.

Kasos méhészek méheiket ne fojtsák le, hanem dobolják ki vagy szédítsék le azokat salétromoldatba mártott s megszáritott rongydarab elégetésével és használják fel a népet — anya nélkül — gyengébb családok felerősítésére.

Ha a hordás megszűnt, méheinket a vándortanyáról hazaszállítjuk; a felesleges mézes lépeket célszerű előbb kipergetni vagy külön ládákbán hazaszállítani.

EGYLETI ÉLET

Felhívás a tagdíjak sürgős befizetésére.

Tisztelettel felkérjük az Erdélyrészi Méhész Egyesület összes tagjait, hogy úgy a január hóban esedékessé vált folyó évi, mint az előző évekről hátralékos tagdíjakat sürgősen sziveskedjenek beküldeni az Erdélyrészi Méhész Egyesület titkári hivatala címére (Cluj-Kolozsvár, Str. Andrei Muresan—Attila-utca 10. szám), mert az egyesület súlyos anyagi körülményei arra kényszerítik, hogy ellenkező esetben az egyesületi jogtanácsos ur útján küldje ki a felszólításokat. Minden tisztelt Tagtársunk a saját érdekében cselekszik, ha a felesleges költségzaporitást elkerülve, tagdíjartzozását haladék nélkül rendezzi.

Tagdíjnyugtázás.

Az E. M. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be:

1930. évi 100 lei tagdíjat fizetett: Barta E. Arad, dr. V. Szabó L. Somlyó (1928 évre), Skyva F. Kderzsida.

1931. évi 100 lei tagdíjat fizetett: Demény J. Idecsfürdő, Pop S. Toplica, dr. Parádi F.-né Dés, dr. Radecky K. Erdőd, Örley K. Kegye, Stainer A. Kiskalota, Bodrogi S. Czigani, Révai P. N.-majtény, Puskás S. Gyremete, dr. Florianu P. Mvásárhely, Révész Gy. Aknasugatag, Simonffy J. Torda, Trucza J. Cszsereda, Kovács B. Kerdő, Csiki J. Mbánd, Vargha S.-né Lisznyó (60), Máté J. Fersig (50), Nagy V., Bonda V. Kolozsvár, Kilyéni S. Mludas, Gálffi J. Cszszeniván Bálint L. Mbánd, Matei A. Nsomkut, Bohariu P. Sosdea, Bordi J. Dicsőszenzmárton, Sikó G. Mszentimre, Máthé Zs. Vargyas, dr. Szöllősy D. Torda, Russu A. Mócs, Király M. Bürkös, RácZ L. Szrégen, Schreiber A. Nagysink, Berde Z. Gidófalva, Dali Gy. Csávás, Wollmann O. Gysztmniklós, Birman A. Mtelegd, Szentbenedeki Elektromos Művek Dés, Erkedér F. Palotailva, Skyva F. Kdersida, Nesznera A. Arad, Vajna L. Zabola, Frink K. Kecze, Kuki Z. Bihar, Bereczky D. Nenyed, Torockai Gy., Kőry M. Kolozsvár, dr. Bruckner A., Várady B., Marianum, Pohl B. Kolozsvár, Pány S. Mszarvaskend, Simó M. Beta, Szöllősy Gy. Rettég, Varró A. Szalárd, Gálfalvy J. Mbánd, Sinka J. Nszalonta, Szakál F., Redl J. Margitta, Bratha P. Torboszló, Sadler O. Veres, Titteldorf Ö. Menyháza, Nagy Gy. Cristesti, Madaras P., Huszár D. Makfalva, Jurjie S. Nbánya.

1932. évre 100 lei tagdíjat fizetett: Nesznera A. Arad, dr. Kálmán F. Arad, Wittenberg S. K. Gelence (1933—34. évre is), Reszling J. Kolozsvár.

KÜLÖNFÉLÉK.

A marosvásárhelyi mezőgazdasági ipari és kis- állatkiállítás tudnivalói.

Az E. G. E. és M. F. Sz. által Marosvásárhelyen szept. 3—6. napjain rendezendő mezőgazdasági, ipari és kisállatkiállítás a tanév váratlan korai időben való megkezdése miatt nem a ref. kollegiumban fog megtartatni, hanem az Erdélyi Malom és Faipari R.-T. összes helyiségeiben és a Marosvásárhelyi Tptár áruraktárának helyiségeiben a vasutállomás mellett. Ugyanott tartatnak meg a programba vett összes előadások, gyűlések, versenyek, stb. A kiállítás programja a következő:

Szeptember hó 3-án, csütörtökön: Délelőtt 10 órakor: a mezőgazdasági, ipari és kisállatkiállítás ünnepélyes megnyitása, a kiténtetések kihirdetése. Tézene. Délelőtt 11 órakor: a Marosvármegyei Földmives Szövetség díszközgyűlése. Délben 1 órakor: Bankett, a Tornakertben. Délután 2 órakor: Talajművelő gépbemutató a „Cukorgyár megett” nevű dűlőben, d. u. 2—7 óráig. Délután 4 órakor: az Erdélyi Magyar Kisebb-

ségi Nők Központi Titkárságának előadásai.

Szeptember hó 4-én, pénteken: Gazdasági tárgyú előadások. Délután 3 órakor: Méhészeti vándorgyűlés.

Szeptember hó 5-én, szombaton: Délelőtt 9 órakor: Tejgazdasági és szövetkezeti szakértekezlet. Délután fél 3 órakor: Szőlő- és gyümölcsstermelési szakértekezlet. Délután 5 órakor: Gazda dalárdák hangversenye a ref. kollegium dísztermében.

Szeptember hó 6-án, vasárnap: Délelőtt 10 órakor: Kotorékverseny a kiállítás területén. Délelőtt 11 órakor: Uri és kisgazda fogatverseny. Délután 3 órakor: A Marosmegyei Földmives Szövetség Gazdaköreinek sportünnepélye.

A kiállítás egész tartama alatt a kiállítás területén gazdasági tárgyú mozielőadások lesznek.

Valló—Török: A méhtenyésztés vezérfonala című méhészeti szakkönyv megrendelhető az E. M. E. titkári hivatala útján 30 lej beküldése ellenében. Portódíj 13 lej.

Apróhirdetések.

Veszek garantált tiszta virág és akácmézet nagyobb mennyiségben, mintázott árajánlatot kér **Albrecht Károly** gyáros, Sibiu. 329

Műlép garantált tiszta méhviaszból, hengerprésszel előállítva, bármily méretű nagyságban kapható **Szurdoki Kracs Kornél** méhészetében Sibiu Str. **Gheorghe Cosbuc** 3. Saját méhesében termelt viaszt elvállalok műléppé átdolgoztatni. 380

Szavatolt tiszta

Havasi Gyógy és Csemege MÉZ

ENGLI VILMOS méhészetéből

Lunca Bradului — Palotailva